

KRITIKAI POLITIKAI GAZDASÁGTANOK: VÁROSOK, RÉGIÓK ÉS A NEMZETKÖZI GAZDASÁG

(Critical Political Economies: Cities, Regions and the
International Economy)

ANDERS LUND HANSEN

„A kritikai földrajz terei” című, első plenáris ülés egyik érdekes témája a társadalomtudományokon belül megfigyelhető angol–amerikai hegemoniával foglalkozott. Kelet-Európa és a „nyugat” közötti nemzetközi „együtműködés” hosszú idő óta nem az egyenlő felek közötti partnerséget jelenti. A probléma megértésének kulcsa a munkamegosztás. Jellemző módon a keleti partner végzi el a munka nehezebbét, ám a nyugati partner aratja le a munka gyümölcsét azzal, hogy az eredményeket úgynevezett „nemzetközi” (angol–amerikai) tudományos folyóiratokban teszi közzé (Timár Judit). Az angol–amerikai hatalom összefüggéseit az úgynevezett nemzetközi (angol–amerikai) folyóiratokból hiányzó földrajzi pluralitáson keresztül vizsgálták (Kirsten Simonsen).

A konferencia szervezői is tudatában voltak az angol–amerikai hegemoniának, hiszen a programot két ország képviselőinek előadásai és szekcióelnökségei dominálták: az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok képviselői együtt a program több mint egyharmadáért voltak felelősek. A témavezetők és az ülések vezetői igyekeztek minden résztvevőt bevonni a vitákba, figyelembe véve azt, hogy a résztvevők nagy része második vagy harmadik tanult idegen nyelven dolgozott. Nehéz megmondani, hogy sikeresen hajtottuk-e végre feladatunkat. Én úgy érzem, hogy mindenki igyekezett legyőzni a többnyelvű kommunikáció akadályait, amely szintén alapvető fontosságú, ha valóban nemzetközies szeretnénk lenni.

A nyolcadik téma, „Kritikai politikai gazdaságtanok: városok, régiók és a nemzetközi gazdaság” nagyon érdekes programot kínált. Háború, terrorizmus, 2001. szeptember 11. utáni események, imperializmus, poszt-kolonializmus, globalizáció, természet, kizsákmányolás, kirekesztés és befogadás, társadalmi nem, hatalom, határok, identitás és aktivizmus, csak egy kis ízelítő a konferencia során megvitatott témák széles köréből.

Az „Újragondolt Globalizáció” panelban többek között a globalizáció térszerkezete (Ben Derudder), a világvárosi szereplő-hálózatok (Richard Smith), a törzsi kultúrák túlélésének problémája (Mateusz Wiercinski), a globális város peremterületei és a Tokyo-i kis gyáripárosok (Paul Waley) kerültek megvitatásra.

A „Városi és regionális átalakulás a poszt-szocialista országokban” című tanulságos szekció megvitatta a kapitalizmus bevezetésének kudarcát általában (Dragos Simadan), a magyar városi térben megjelenő konfliktusokat (Nagy Erika), a munka és

közösség kérdéseit a poszt-szocialista Lengyelországban (*Alison Stenning*). A konferencia során egy panelvita vizsgálta a kelet-közép-európai és az ázsiai demokratizálódási folyamat és piacgazdasági átmenet közötti hasonlóságokat és különbségeket.

„A városfejlesztési stratégiák kritikai távlatai” című szekció a modern nyugati városokon belüli egyenlőtlenségekkel foglalkozott azon kapcsolatok és tér-idő pályák alkotóelemeinek és folyamatos kialakulásának tanulmányozásán keresztül, amelyek hozzájárulnak a szubjektum „Multipolis”-on belüli létehez (*Edward Huijbens*). A „városi térháborúk” (*Anders Lund Hansen*) témája szintén arra koncentrált, hogy a városok közötti globális szintű verseny hogyan vezet a városi léptékű egyenlőtlen fejlődéshez és térháborúkhöz. Az érvelés alapja az volt, hogy a térháborúk globális-városi kapcsolatrendszere nagyszerű megközelítési módot kínál az egyenlőtlen földrajzi fejlődés és a városi lépték létrehozása mögött rejlő folyamatok megértéséhez. Az utolsó előadás a dél-afrikai „városfejlesztési stratégiákról” szólt (*Jenny Robinson*), hangsúlyozva az alternatív városfejlesztési stratégiák lehetséges alkalmazási területét.

Nagyon élénk vita bontakozott ki a résztvevők között a kutató szerepéről: Hogyan tudjuk az egyenlőtlen földrajzi fejlődésről és az átlagemberrel szembeni terror tájairól szerzett tudásunkat aktívan felhasználni? Véleményem szerint az ülés minden szekció modellje lehetne. A siker a kiválóan felkészült és energikus levezető elnöknek (*Jenny Robinson*) volt köszönhető. Ezt a mexikói konferencia szervezőinek is figyelmébe ajánlom.

A „Szegregáció, polarizáció és városi szegénység” című szekció során a terület-használati zónák kialakítása [zoning] és a társadalmi-térbeli szegregáció Campinasban (*Paolo de Brito Soares*), a szülői társadalmi polarizáció (*Seok-Hoe Yim*), az iráni városi szegénység csökkentését célzó stratégiák (*Rahim Rahnema*) és a romániai szegénység elleni regionális fejlesztési stratégiák (*Christoph Waack*) kerültek megvitatásra. Nagyon érdekes volt meghallgatni az esettanulmányokat, de az átfogó kép igen összetett. Ez részben a rossz levezető elnöknek (a szerző) volt köszönhető, akinek (próbálkozásai ellenére) soha nem sikerült betartatni a tanulmányok szóbeli előadására szánt időt, így a szekció során nem volt lehetőség a résztvevők közötti összefüggő vitára.

A konferencia fénypontja a „Városi kultúra és a városvezetés új távlatai” című szekció volt. Az egyik előadás azt mutatta be, hogyan használják fel a belső befektetések ösztönzésében az „imidzset, a képviselőket és az önkormányzást” (*Martin Bickl*). Egy másik a „közép-skandináviai határokon átnyúló oktatási rendszerek”-et mutatta be (*Hans W. E. Thorsen*), jól szemléltetve azt, hogy oktatási hálózataikon keresztül a perifériák hogyan tudják felvenni a harcot az egyenlőtlen földrajzi fejlődés jelenlegi formái ellen. A „mindennapi részvétel”-ről szóló előadás (*Esben Holm Nielsen*) azt mutatta be, hogyan tudnak az új társadalmi-térbeli stratégiák hozzájárulni a várospolitikák új területeinek létrejöttéhez. A szerző véleménye szerint a sportegyesületek a „mindennapi résztvevők” olyan csoportját alkotják, amelyet be kell vonni a városvezetési hálózatokba, ha alternatív városi tájakat akarnak megvalósítani.

Az Egyesült Államok „Népföldrajzi projektje” (*Don Mitchell*) ebben az évben is a konferencia egyik folyamatosan megvitatott kérdése volt. A projekt célja a kritikai és radikális földrajz népszerűsítése és az aktivista csoportok és a geográfusok közötti kapcsolatok létrehozása. A projekt azt szeretné megvilágítani, hogy „a mindennapi életet olyan bonyolult hatalmi kapcsolatok strukturálják, amelyek alapvetően földrajzi természetűek”, és szeretné ezt a földrajzi tudást a társadalmi és gazdasági igazságosságért vívott harcban felhasználni. Az ilyen kezdeményezések kulcsfontosságúak abban a harcban, amelyet azért vívunk, hogy a Föld egy igazságosabb hely legyen.

A népföldrajzi projekt egyik leggondolatébresztőbb kerekasztal-vitája: a „*Népföldrajz szeptember 11-ről és szeptember 11. után. Hogyan beszélhetünk a terror földrajzáról, hogy ezzel is elősegítsük az igazságért vívott harcot?*” New York-ban a terrorizmus tája tisztán olvasható, ha meglátogatjuk a „ground zero”-t. Ebben az összefüggésben azonban a vizsgálat tárgya az volt, hogy 2001. szeptember 11. után (illetve október 7., az afganisztáni háború kirobbanása után) a nyilvános terekben hogyan szabályozták az emberek tevékenységét. Az előadók (*Cindi Katz, Don Mitchell, Neil Smith*) beszámoltak arról, hogyan kezelte a helyzetet *Giuliani* polgármester New Yorkban. Amerikai összefüggésben tekintve, a nép alapvető jogait csorbították azzal, hogy korlátozták a szabad mozgást és a nyilvános beszédet. Az átlagemberek elleni terror azonban nem olyan új jelenség, amely 2001. szeptember 11. és október 7. nyomában jelent meg. *Giuliani* neo-liberális „zéró tolerancia” politikája csak még jobban kiterjedt, mivel szeptember 11. és október 7. eseményeit a már folyamatban lévő tendenciák indoklására használták.

Ez után az indítás után az ülés mintegy ötven résztvevője között nagyon élénk vita bontakozott ki. A világ minden tájáról érkeztek példák a problémára. Sok példát hoztak fel arra, hogyan jelent meg a „zéró tolerancia” politikája különféle nemzeti és városi összefüggésekben. Egy másik kapcsolódó téma az új szélsőjobboldal térnyerése Európában. A már meglévő politikai tendenciákra alapozva a mozgalom kihasználta a 2001. szeptember 11. utáni iszlám ellenességen és idegengyűlöleten alapuló pánikot, hogy kialakítsa az „idegenek” elleni demagóg retorikáját, főleg a harmadik világból és az iszlám országokból érkezett bevándorlók ellen. Ez a primitív stratégia sikerhez segítette ezeket a mozgalmakat a nemzeti választásokon (legszembetűnőbben Ausztriában, Dániában és Hollandiában). Összességében az ülés az átlagemberek ellen irányuló terror új tájait vagy topográfiáit (*Cindi Katz*) mutatta be. Ezeket a tájakat fel kell térképeznünk, és harcolni kell ellenük.

Természetesen nagyon sok vélemény és politika jelent meg a békéscsabai konferencián általánosságban, és sokfajta vélemény volt magáról a konferenciáról is (javarészt nagyon pozitív). Összességében, optimista hozzáállást éreztem a kritikai geográfiai konferencia mint a kritikai gondolatok értékes fóruma felé, ahol az alternatív földrajzról szóló gondolatok születnek.

Béke, remény, szeretet!

Fordította: Bakti Mária

